

A MAGYAR BEFOGADÓ ÁLLOMÁSOK KETTŐS FUNKCIÓJA

DOUBLE FUNCTION OF THE HUNGARIAN ACCOMMODATING STATIONS

A menekülteket befogadni mindig felelősségteljes cselekedet a befogadó ország számára, mert az idegen kultúrák jelenléte biztonságpolitikai kockázatokat és kihívásokat jelent. A bicskei és a debreceni menekülttáborok meglátogatása óta ez nem hagy kétséget senkiben. Tanulmányomban a menekültek beilleszkedésének és a maguk elfogadtatásának rendkívüli erőfeszítéseiről írok, amely nem minden esetben jár még így sem a sikeres integrációval. A folyamat kétoldalú, a befogadó ország támogatása gyakran a befogadó település xenofóbiájával (idegengyűlölet) áll szemben. Ezért a menekültek ügyét mindig két oldalról szükséges megvizsgálni.

Accommodating refugees has always been a responsible act for the hosting country since the presence of foreign cultures may cause challenges and threats in the national security. After visiting refugee camps in Bicske and Debrecen nobody can have a doubt about that statement. In this study I write about refugee's enormous assimilation and self-acceptance efforts which -despite of their will - does not necessarily result in successful integration. The process is double faced since the support of the host country is often opposed with the accommodating city's xenophobia. Therefore refugee cases always have two aspects and viewpoints.

„Több mint húsz éve volt mindez, de higgyétek el, nekem olyan, mintha tegnap történt volna. Sokat megtanultam akkoriban. A feleségem és én most már jól fel vagyunk készülve, felfegyverkeztünk, tartalékolunk, tanultunk.

Mindegy, hogy mi fog történni, földrengés, háború, cunami vagy földönkívüliek támadása, a legfontosabb, hogy legyél felkészülve mindenre. Tapasztalatom alapján a számokban rejlik az erő, egyedül nem lehet túlélni. Legyen a családtagjaiddal szoros a kapcsolat, válogasd meg barátaidat alaposan és készülj a menekülésre!” – tanácsolta a bicskei Menekülteket Befogadó Állomáson az a fiatal, nigériai menekült házaspár, akik közel három hónapja folyamodtak a Bevándorlási Hivatalhoz a menekült státuszuk elismeréséért.

Minden történelmi kornak voltak menekültjei és üldözöttei. A menekülés indítéka és a menekültek szerkezeti sajátosságai azonban különböztek az egyes történelmi periódusokban. Az üldöztetés, a háborúk, az éhínség, betegségek gyakran eredményeztek súlyos etnikai, gazdasági, vallási, politikai konfliktusokat, ezek során emberek ezrei hagyták el otthonukat, lakóhelyüket ideiglenesen vagy véglegesen. Az afrikai térségnél elsősorban a globális problémák a döntőek – mint felmelegedés, éhínség, ezért valószínűsíthető, hogy két-három éven belül ebben a térségben nagy bumm várható, és óriási számban fognak érkezni onnan a menekültek. Említhetjük azokat a területeket is, ahol törzsi háborúk dúlnak, és egyelőre nem látjuk, hogy ezek a problémák rendeződjenek.

MAGYAR HELYZET

Furcsa, bizarr, ellentmondásos és gyakorta igen kegyetlen az élet a menekülttáborokban. Az ember sok mindent kibír, de hosszú távon aligha élhet tábori körülmények között tartós károsodások nélkül. A tábort fenntartók minden igyekezete ellenére sem (ez nem az ő hibájuk) lehet a táborokban valóságos, harmonikus életre alkalmas körülményeket teremteni. Arra azonban törekedni kell és lehet, hogy a menekültek helyzetének jobb és alaposabb megismerése, a menekültek elhelyezésekor kiválasztott helységek, települések több szempontú vizsgálata (gazdaság, piac, társadalmi, etnikai kör-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

LŐWI Ildikó

Budapest, 2014.
7. évfolyam 2. szám

nyezet stb.), a menekültekkel naponta kapcsolatba kerülők nyelvi és szakmai felkészítése alaposabb legyen. A bicskei befogadó állomáson ezeket a törekvéseket tetten értük.

A menekülttáboroknak hármaskörű funkciója van: a békéscsabai az előszűrést hivatott teljesíteni. A második állomás Debrecen – mikor a magyar állam úgy dönt, hogy a menekültügyi eljárásba bevonja a kérelmezőket –, ahol hat hónapot tartózkodnak a menekültek, majd ha valaki megkapja a menekült kártyát, akkor Bicskére kerül, mely állomáson megkezdődik a reszocializáció. A bicskei elő-integrációs táborban felkészítik a bevándorlókat, hogy a későbbiekben a Magyar Köztársaságban elhelyezést, munkát kapjanak. Az idegenrendészeti, menekültügyi jogszabályaink igen liberálisnak mondhatók, és amennyiben a menekült az eljárást nem akarja kivárni, akkor jogkövetkezmény nélkül ki tudja magát alóla vonni – ezért van az, hogy mind Debrecenből, mind Békéscsabáról *óriási számban (idén négyezren) tűntek el, szöknek el a migránsok.* [1] Az ún. „Dublin II. eljárás” [2] alapján visszaadottak száma egyre nő, tehát bizonyíthatóan innen, Magyarországról szöktek el más tagállamok területére.

Magyarországnak is hosszú távon kell berendezkedni a menekültügy kezelésére – tudtuk meg az állomás vezetőjétől. Ugyanez a vélemény hangzott el uniós ügyek *államtitkárával, Győri Enikővel készült interjúban is, aki a migráció* immár biztonságpolitikai kihívásairól és a *görög EU-elnökség* prioritásairól egyeztetett Athénban. Elmondta, hogy Magyarország déli határain 700% fölött van a tavalyi értékekhez képest a menekült kérelemért folyamodók és az illegális migránsok száma. Hazánkat csak tranzit országnak tekintik, mennének tovább. Az egymillió lakosra jutó illegális bevándorlás tekintetében Svédország után a 2. leginkább kockázatnak kitett állam mi vagyunk. Valamit tenni kell ez ügyben. Sikeres tárgyalások után a külügyminiszterünknek sikerült Brüsszeltől a Menekültügyi Alapból kimondottan ennek a jelenségnek, a *megküzdésnek* a megoldására egy jelentősebb összeget kapnunk. Ugyanakkor a szerb és osztrák államközi egyezmények segítik a magyar menekültügyi gondok enyhítését. Erősen szelektálni kell a valódi menekült jogot igénylők (Szíria), és az ún. gazdasági okokból, a jobb megélhetésért ide vándoroltak között. Az eljárás a két esetben egészen máshogy zajlik – mondta el az államtitkár asszony. [3]

2013. január 01-től a jogszabályi könnyítés értelmében az ország területére lépőket nem lehetett őrizetbe venni. Csak arra volt módjuk a hatóságoknak, hogy nyitott befogadó intézményekben helyezték el a menekülteket. Számos Ideiglenes Befogadó Állomás nyílt (Nagyfa, Békéscsaba, Nyírbátor, Bicske), ahol a már meglévő intézményen kívüli sátozó táborban tudták csak elhelyezni az előző évhez képest megtízszereződött számú menekült embereket, akik az itt létet általában csak átmeneti állapotnak tekintették – teljes ellátással. Az ország teherbírása kifulladásban volt az óriási számú migráns miatt. A nehéz gazdasági helyzetben a nyugati államok pedig egyre kevesebb hajlandóságot mutatnak az itt rekedt menekültek megsegítésére. [4] 2012-ben összesen 2.157 személy kért menedéket Magyarországon. 2013. január 01-től a megváltozott törvénykezés következtében az illegális határátlépők, illetve ezzel párhuzamosan a menedékkérők számának robbanásszerű megemelkedése a határőrizeti, az idegenrendészeti és a menekültügyi szerveket is rendkívül nehéz helyzet elé állította.

Forrás: Dr. Szabó Máté: Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB4321/2013. számú ügyben Budapest, 2013. szeptember 08.

2013. július 01-től azonban ismét változott a törvény. A változtatás lehetővé tette, hogy ha fennáll a menekültek eltűnésének veszélye, őrizetbe vételük mellett folytassák le a hatósági eljárást. [5] Ez az intézkedés valószínűleg nem rettentette el az ide igyekvőket, mert ez év júliustól jelentős csökkenést nem mutat a bevándorlási statisztika.

A menekültet ellátások és támogatások illetik meg. [6] A bicskei elő-integrációs befogadó állomáson mindezek gyakorlati megvalósulásával találkoztunk. A 355 menekült tiszta, rendezett körülmények között él. Jelenleg az afrikaiak és az afgánok vannak többségben, de találkoztunk szírekkel is, akikkel nem tudtunk riportot készíteni. Havonta 13 ezer Ft költőpénzt kapnak, ez szabad felhasználású. Az intézmény kapuja nyitva áll, szabad eltávozást biztosítva az ott lakóknak vásárlási, szórakozási, tanulási céllal. A személyazonosságuk igazolására speciális igazolványt kapnak, de ez csak

Magyarország területén használható. Az EU tagországokba való belépéskor a menekülte saját országa jogszabályai vonatkoznak. A lakók sajnos általánosságban alacsony iskolázottságúak, az Afrikából érkezők között ritka a nyolc osztállyal rendelkező. Az állomás területén a BAH [7] képzési lehetőségeket biztosít a társadalmi integráció elősegítésére. 520 órában magyart tanulnak, tanárokat az az Oxford Nyelviskola biztosít, mellyel a BAH szerződést kötött. A társadalmi ismeretek keretén belül országismeret, valamint a magyarországi szociális segélyezési és juttatási rendszer a tananyag. Szakma elsajátítására is van lehetőség: henteseket, manikűrösöket, kertészeket képeznek a helyi oktatótermekben. A fiatalok a budapesti Than Károly Ókoiskola Gimnázium és Szakiskolába tanultak, szintén a BAH szerződésével és finanszírozásával. Kicsi százalékban, de főiskolai, egyetemi felvételre is volt már példa a bicskei állomás lakói közül.

A menekültek integrációja során sokat segített a sporttevékenység. A táborlakóknak sportpálya, konditerem áll a rendelkezésükre, valamint a Bicskei Sportklub segíti a közös sporttevékenységek szervezésével a jobb társadalmi elfogadottságot.

A befogadó állomásnak biztosítani kell, hogy az ott elhelyezett külföldi a vallását egyénileg vagy csoportosan szabadon gyakorolhassa. Azon túl, hogy az Ideiglenes Befogadó Állomáson a többségében muszlinvallású külföldiekre tekintettel kizárólag sertéshúsmentes ételt osztottak, a táborlakók a napi ötszöri imát megelőző, kötelező rituális tisztálkodást is korlátozás nélkül elvégezhetik. Erre a célra egy külön imatermet biztosított számukra a bicskei Befogadó Állomás, az imarendet mi is megnézhetjük.

Szólnunk kell arról az általánosan elterjedt, a befogadó lakosság által terjesztett információról, mely szerint a befogadottak gerjesztik a bűnözést. A vélemény nem helytálló, mivel az itt tartózkodók nem növelték a bűnesetek számát az átlagostól kiugróan. [8] A köztudatban mégis nagy szerepet játszik ez a téves vélemény és gyakran befolyásolja a bicskei lakosság befogadási készségét.

Általános tendencia, hogy a kérelmek 1/3 része pozitív elbírálást nyer.

AZ ÉREM MÁSIK OLDALA

A magyarországi lakosság egy része keveset tud a környező országok, így a világ veszélyes területéről érkezők tradíciójáról, szokásairól. Nyelvüket kevesen beszélik, az empátia, a tolerancia és segítőkészség pedig a befogadó közegben nem tud mindig a felszínre kerülni a berögződött előítéletek miatt. Bicske lakossága a menekültek iránt kettős magatartást tanúsít. Egyrészt szeretnék segíteni a beilleszkedést, másrészt tartanak az idegenektől. A városban több internet kávézó található, ahol a menekültek gyakorlatilag egész napjukat töltik, mivel ez az egyetlen lehetőségük a rokonaikkal, barátaikkal a kapcsolattartásra. Teszik pedig ezt azért, mert rengeteg szabadidejük van. Nagy részük szívesen dolgozna, mert ezzel elfoglalná magát, illetve némi pénzhez is jutna, amiből kiegészíthetné alapvető szükségleteit. A táboron belül adódó munkalehetőségek száma igen csekély, ezek elvégzésére a magyarul nem beszélőknek nincs sok esélyük. A táborlakók közül sokan, azok, akik erre fizikailag felkészültek, szívesen vállalnak táboron kívüli munkát, bármekkora legyen is a fizetés. Annak ellenére, hogy itt valójában az esetek nagy számában éhbérért dolgoznak a menekültek, mégis megéri nekik, mert részben lekötik munkaerejüket és pszichéjüket, és ezért némi pénzt is kapnak. A szezonális mezőgazdasági munkák és az építőipari segédmunkák azok, amelyekre leginkább alkalmazzák a menekülteket. Ezek a munkák természetesen nem legálisak, de szemben más releváns menekültproblémával, kialakult itt egy hallgatólagos konszenzus a hivatalos szervek és a munkaadók között. Sajnos a megszólított táborlakók között nem találtunk olyat, aki munkát kapott volna a városban, de még a fővárosban sem. Az egyetlen példa az árvíznel nyújtott önkéntes segítség volt.

Nem szívesen beszélnek a táborlakók legintimebb dolgaikról, gyakran az ellenük elkövetett sérelmeket sem akarják vagy merik elmondani.

Európa nyugati országai mára a multikulturalizmus nyílt válságát élik át, amely felszínre hozta a társadalmi integráció kilátástalanságának vízióját is. A menekültek beilleszkedése és maguk elfogadtatása rendkívüli erőfeszítéseket igényel részükről, amely nem minden esetben jár még így sem a sikeres integrációval. Az iskolázatlan, tanulatlan, és a modern globális tudástársadalom vérkeringésébe bekapcsolódni képtelen menekült tömegek sokszor a modernizáció ellen fordulnak, és végül Európa civilizációs értékeitől is elfordulnak. Negatív hatású folyamat a sikertelen társadalmi integráció és a képzetlenség. Európában a bevándorlók tömegei munkanélküliséggel sújtott diaszpórákat alkotnak, akik a megélhetésük érdekében sokszor a bűnözés irányába mozdulnak el. A befogadó társadalomban a bűnözéstől való félelem alapján álló idegenellenesség válik elfogadottá, amely természetesen a szigorúbb rendészeti jellegű intézkedések követelésében, vagy akár etnikai jellegű összecsapásokban mutatkozik meg. Az EU intézményei és a tagországok többsége a vívmányok megőrzése mellett láthatóan új utakat is keresnek a régi-új jelenségre: a migrációra, mely a jelen korunk egyik legnagyobb kihívása lett.

Kulcsszavak: migráció, biztonságpolitikai kockázatok, befogadó ország, menekülttáborok, integráció, xenofóbia

Keywords: migration, national security threats, host country, refugee camp, integration, xenophobia

HIVATKOZÁSOK

- [1] Interjú a bicskei Befogadó Állomás helyettes igazgatójával.2013.nov.20.12.25
- [2] A Dublini rendszert (amely az Európai Unió Tanácsának 2003/343. számú, úgynevezett „Dublin II” rendeletén alapul) az EU-tagállamok azért hozták létre, hogy csökkentsék a menedékjoggal való visszaélés lehetőségét, és javítsák a menekültügyi döntéshozatal hatékonyságát azáltal, hogy biztosítják: egy menedékkérelem ügyében csak egy ország jár el az Unión belül.
- [3] eu.kormany.hu/hirek? (Letöltve: 2013.11.28.)
- [4] A korábbi áttelepítési program keretei között Kanada és az USA sok szakképzett menekültet utaztatott a saját országába.1995-től német segélyszervezetek segítették a hazatelepedést. A Rotary Club és az egyházi karitatív szervezetek a mai napig aktív tevékenységet végeznek ez ügyben.
- [5] A menekültügyi őrizet rövidebb az idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizetnél, és azt a jelenlegi őrzött szállásoktól eltérő, speciális körülményeket biztosító intézményben kell végrehajtani, ahol biztosított például az épületen belüli szabad mozgás lehetősége.
- [6] 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról 37. § (1) A befogadás anyagi feltételeinek további biztosítása, a befogadó állomáson nyújtott elhelyezés és ellátás szabad felhasználású havi költőpénz, részesítés adományokból, utazási kedvezmények igénybevétele. egészségügyi ellátás, oktatási, nevelési költségek megtérítése, a beiskolázási támogatás, a letelepedéshez nyújtott egyszeri támogatás, az okmányok fordítási költségeinek megtérítése, az ország végleges elhagyásának támogatása, az ingyenes magyar nyelvoktatás, a lakhatási támogatás
- [7] Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal.
- [8] KSH Adatok.2013.06.-ig. (Letöltve: 2013.11.29.)